

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dissertationes Ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum

Bessel, Johann Franz

Coloniæ, 1715

VD18 14847493

§. III. De Canonicis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61383](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61383)

S. III.

DE CANONICIS.

SUMMARIA.

1. *Canonicus quis dicatur?* 2. *Præbenda qua nuncupetur?* 3. *Quotuplices sint præbende?* 4. *Capitulum in genere quid sit?* 5. *Dividitur in seculare & regulare.* 6. *In quo hæc duo Capitula conveniant?* 7. *Eorum differentia.* 8. *Quinam pertineant ad Capitulum?* 9. *Sedis nomine quid intelligatur?* 10. *Ecclesia quotupliciter possit vacare?* 11. *Capitulum an succedat in potestatem Episcopi?* 12. *Ponuntur argumenta contraria?* 13. *An Abbatia vacante, potestas Abbatis transeat ad Capitulum sive conventum?* 14. *Capitulum sede vacante potest exercere omnes actus jurisdictionis contentiose ordinaria.* 15. *Jurisdictio delegata Pralato non transit ad Capitulum.* 16. *An actus jurisdictionis voluntaria possint exerceri à Capitulo?* 17. *Afferitur regula generalis quoad ea, quæ transsunt sede vacante ad Capitulum.* 18. *An Capitulum succedat in potestate ordinis?* 19. *Quando requiratur consensus majoris partis ex Capitulo?* 21. *Quanam dicatur major pars Capituli?* 22. *Quando requiratur consensus Capituli?* 23. *An Canonici teneantur residere in loco Canonicatus?* 24. *Fructus quotuplices?* 25. *An ad residentiam sufficiat sola presentia in Civitate?* 26. *Absens ex causa necessitatis habetur pro presente.* 27. *Secus ex causa utilitatis privata.* 28. *Sufficiat tamen utilitas Canonicatus vel Ecclesie.* 29. *An absentes per tempus sibi à jure concessum, lucrentur distributiones quotidianas?* 30. *Bona Clericorum quotuplicia?* 31. *Canonici alique Clerici possunt testari de bonis patrimonialibus.* 32. *Etiam de bonis quasi Clericalibus.* 33. *De bonis verè Clericalibus quando testari possint?* 34. *An de bonis Clericalibus superfluis?* 34. *An saltem possit introduci consuetudo, ut Clerici testentur de bonis verè Clericalibus superfluis?*

Quæ de canonicis referri possunt, ad duo capita spectant; nimirum quæ potestas sit penes canonicos collegialiter congregatos, sive penes totum capitulum seu collegium canonicorum? secundo quos fructus faciant suos, & de quibus possint testari? hinc

Nota 1. *Canonicus dicitur a Canoniam quam habet; canoniam autem vi nominis includit tantum jus habendi sedem in choro, & vocem in capitulo, absque redditibus vel præbenda.* Per textus in cap. 9. de consuet. cap. 32. de rescript. cap. ult. §. in illis de concess. Præbend. in 6.

D. Kœ-

D. König *tit. de prabend. p. 1. num. 2.*
 Petrus de Murga *Tract. de Benef.*
quest. 1. n. 6.

2 Nota 2. Præbenda exinde dicitur, quia clericis suam præbet alimoniam. Præbenda late sumpta denotat perceptionem reddituum ecclesiasticorum, etiamsi laico competat, propter servitium aliquod mere temporale, v. g. advocatiam ecclesie, quam *laicalem præbendam* alias appellant. Vallensis *de Præbend. & Dignit. §. 1. n. 1.* stricte vero, quatenus accipitur pro beneficio ecclesiastico seu *præbenda spirituali*, primo significat portionem canonicam, sive ipsum jus percipiendi certos redditus ecclesiasticos, promanans ex canonia, a qua præbenda differt tanquam effectus a sua causa. Est igitur præbenda jus perpetuum percipiendi redditus ecclesiasticos, ratione spiritualis officii, ecclesiastica autoritate institutum, & personæ ecclesiasticæ ab ecclesiastica collatum. Layman. *Theol. mor. lib. 4. tr. 2. c. 1. n. 1.* P. Engel. *tit. de Præbend. & Dignit. n. 1.*

Canonicus igitur plerumque ac ordinarie is dicitur & est, qui habet sedem in choro, vocem in capitulo (domicellares habent vocem saltem in actu primo, ac in potentia adhuc ligata) ac insuper jus percipiendi certos redditus in ecclesia seculari, hoc est cathedræ vel collegiata.

3 Inter has præbendas aliæ sunt duplices, aliæque vocantur simplices, juxta castrum Palaum in *Oper. mo-*

ral. p. 1. tr. 17. Disp. un punct. 1. num. 3.
 Petrus de Murga *de benef. n. 320.*
 Præbenda duplex est, quæ afficitur aliqua juris qualitate, cujus generis est *Dignitas*, quæ præminentiam cum jurisdictione in foro externo habet, item *Personatus*, qui nec jurisdictionem ullam habet, nec administrationem rerum, habet tamen eminentiorem sedem & locum in Capitulo, in Choro, ac in aliis locis respectu aliorum, qui in ecclesia aut conventu suo, tali vel majori carent præminentia. P. Engel. *de Præbend. & Dignit. n. 4.* Beneficia simplicia sunt omnia beneficia, quæ neque jurisdictionem fori externi, neque specialem præminentiam, administrationem aut curam animarum habent, sed instituta sunt ad preces tantum persolvendas, & alia divina officia peragenda, quales sunt omnes canonicatus ecclesie cathedralis aut collegiata; & præsumitur in casu dubio beneficium simplex potius, quam duplex, eo quod qualitas non præsumatur, nisi probetur. D. König. *ad tit. de Præbend. & Dignit. p. 1. §. 4. n. 6.*

Quæres 1. *Quid sit capitulum in genere?*

Capitulum est verbum homonymum ac plures patitur significationes; & quidem 1. parvum caput seu articulum, vel extractum aliquem aut compendium ex capite vel tractatu longiori, in qua significatione textus juris in libris decretalium vocamus *capitula*, eo quod ordi-

ordinarie non tota decretalis epistola, sed Synopsis tantum, vel passus ille qui servare videtur intento, referatur. 2. Significat locum in quo personarum ecclesiasticarum communium negotiorum vel deliberationum gratia in unum convenire solent. per textum in *cap. 30. de Elect.* Tertio significat plures personas ecclesiasticas in uno loco communis consilii & auxilii gratia collectas, per rubricam & textus in *tit. de his, qua sunt à Prælati sine consensu capituli.* & in *tit. de his, qua sunt à majori parte capituli.*

Resp. Capitulum in genere est corpus quoddam politicum, ex pluribus personis ecclesiasticis, communibus legibus & juribus ad communem utilitatem coadunatum.

Dicitur 1. *Corpus quoddam Politicum*, seu ut alii dicunt, mysticum & morale. Sicut enim ex pluribus membris iuxta symmetria inter se colligatis corpus physicum & naturale consurgit, sic ex pluribus personis nexu quodam politico inter se congregatis coalescit corpus quoddam politicum, mysticum aut morale, per textus in *cap. 4. de his, qua sunt à Prælati sine consensu capituli.* & *cap. 14. de Excess. Prælati.* soletque alias collegium, universitas, aut communitas appellari. *l. 1. in princ. & passim. ff. quod cujuscunque universit. nom. cap. ult. de judic.*

Dicitur 2. *Ex pluribus personis Ecclesiasticis.* Primo enim ad capitulum non minus quam ad quodcunque aliud collegium vel corpus politi-

cum requiruntur plures personarum, atque ad minimum tres, juxta notissimam regulam in *l. Neratius. ff. de V. S.* ubi dicitur, quod tres faciant collegium. Et *cap. 1. de Elect.* quod dicit duos vel tres ad collegium sufficere; item *l. 7. ff. quod cujuscunque universit. nom.* quæ dicit universitatem in uno consistere posse, intelligi debent de universitate in conservari. Ad collegium autem in fieri requiruntur ad minimum personarum tres. Ad capitulum igitur requiruntur plures personarum & quidem ecclesiasticarum.

Dicitur 3. *communibus legibus & juribus.* Cum enim capitulum sit quædam communitas, oportet ut res, leges & jura communia habeat; ceteroquin si nulla legum, rerum, & jurium sit communio, magis singularitas quam communitas relucet. *l. 1. §. 1. ff. quod cujuscunque universit. nom. c. 9. de vita & honest. Cleric.* & ideo plerique DD. ad capitulum requirunt 1. arcam seu ararium & cassam communem, ad communes necessitates paratam. 2. Commune sigillum, quo negotia & acta capituli qua talis expediuntur. 3. Syndicum seu officialem, per quem jura & res capituli gerantur & defendantur. textus in *cap. 48. de appellat. cap. 14. de Excess. Prælati. l. 1. §. 1. ff. quod cujuscunque univ. nom.*

Dicitur 4. *Ad communem utilitatem Coadunatum.* Quia finis cujusque mystici corporis est, ut membra particularia, quæ ceteroquin ad commodum privatum &

par-

particulare respiciunt, nexu quodam & vinculo, communis subsidii gratiâ, connectantur, tum quia facilius periclitatur unus quam unitas, tum quia ut fert adagium tritum & vulgare: concordia & unione etiam res parvæ crescunt, discordiâ res alias magnæ dilabuntur. Quod si sine mutuo nexu vinculo & unione plures clerici, religiosi, capellani, vicarii vel beneficiati in eadem ponantur Ecclesia, numerum quidem faciunt & multitudinem, capitulum vero non constituunt. per *d. c. 14. de appellat. Gonzalez. ad cap. cum in cunctis. n. 4. de his, quæ fiunt à major. part. capit.*

5 Quamvis hic agam de capitulo canonicorum, nihilominus advertendum est, capitulum dividi in *seculare & regulare*. Prius est, quod constituitur ex clericis sæcularibus; posterius est, quod constituitur ex clericis regularibus, & sæpe numero, *Conventus, Collegium*, vel congregatio vocatur, per textus in *can. statum. 3. caus. 20. quest. 3. cap. 21. de Rescript. cap. 2. cap. 6. de his, quæ fiunt à major. part. c. 11. de reb. Eccles. non alien.*

6 Convenit etiam capitulum regulare cum sæculari in omnibus ferè, quæ de potestate & jure capituli tum pralato vivente à sacris canonibus traduntur, per textus in *cap. 41. de Elect. cap. 3. de transact. cap. 1. de his, quæ fiunt à major. part. capit. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. clement. 1. eod. cap. ult. de regular. & cap. eod. in 6. Abbas in cap. his, quæ*

11. de major. & obed. n. 2. Barbofa ad rubric. tit. ne sede vacanti. num. 2. D. P. Francisc. Schmier. Tr. de Perf. Reb. & Jur. Eccles. p. 1. c. 4. sect. 1. §. 2.

Disconveniunt autem in eo, quod capitulum sæculare habeat ordinariè bona ab episcopo vel præposito distincta; capitulum autem regulare propter votum paupertatis, tam religiosiis privatis quam superioribus commune, in communione & communi bonorum dominio cum pralato vivit.

Rursus: Sicut canonici alii sunt cathedrales, alii collegiales, ita capitulum sæculare distinguitur in cathedrale & collegiale. Cathedrale est, quod in ecclesia cathedrali, in qua episcopus suam cathedram seu sedem principalem habet, congregatum; subinde si ecclesia sit metropolis, *Metropoliticum* appellatur; possetque non incongrue *Sensus Episcopi* appellari, quemadmodum enim antiquitus presbyteri & diaconi civitatis episcopalis senatum episcopi constituere dicebantur; sic capitulum cathedrale, quod huic presbyterorum catui successit, senatus ecclesiæ cathedralis vel episcopi nuncupari potest. Van Espen. *Jur. Eccles. univ. p. 1. tit. 8. c. 1. num. 3.* Capitulum collegiale est, quod in alia ecclesia quam cathedrali sub uno aliquo capite congregatum est.

Quæres 2. *Quinam pertineant ad Capitulum.*

Quamquam in unâ eademque Ecclesia plures ecclesiastica perso-

Bbh

na

næ reperiantur in unum collectæ, attamen non omnes ad capitulum pertinent, nec capitulares appellantur, nisi vocem & sessionem in capitulis obtineant.

Resp. De jure communi suffragium & vocem in capitulis habent, qui in ordinibus majoribus sunt constituti. *Clement. 2. de atat. & qualit. præficiend. Trid. sess. 22. de Reform. c. 4.* adeoque canonici, quos Domicellares vocant (sicut & religiosi professi tantum) carent suffragio, & capituli ac capitularium nomine haud comprehenduntur. De consuetudine tamen etiam sacerdotes in quibusdam ecclesiis cathedralibus & collegiatis non statim ad capitulum admittuntur, sed constitutus est numerus capitularium, ultra quem nullus admittitur, etiamsi ad præbendam in eadem ecclesia sit admissus. Manet igitur conclusio, quod omnis, qui est majoribus ordinibus initiatus, sit capax vocis in capitulo.

Quæres 3. *Quenam in genere Capitulo competant sede vacante?*

9 Nota 1. Sedes vel ecclesiam denotat, tum sæcularem, tum regularem, cui prælatus præsidet, vel dignitatem, quâ prælatus resplendet; diciturque vacare & viduari, quando destituitur suo prælato, cum quo sædus connubii spiritualis vel quasi iniverat. *cap. 41. de Elect.*

10 Nota 2. Ecclesia vacare suoque Prælato destitui potest multis ex

causis. Prima est mors naturalis, quæ non solum conjugium carnale, sed etiam spirituale dissolvit. *cap. sicut alterius 39. caus. 7. quæst. 1.* Secunda est mors civilis, quæ inducitur tum ex spontanea resignatione, *cap. 2. de translat. episc. cap. 10. in fin. de renuntiat.* tum ex translatione Prælati ab una ecclesia ad aliam. *cap. 4. in fin. de postulat.* tum ex amotione, depositione, privatione, per *can. 15. caus. 18. quæst. 2. cap. 7. de statu Monach. cap. 10. in fin. de Excess. Prælat.* Tertia est impotentia quædam ad spirituale officium obeundum, per suspensionem, excommunicationem, aliudve impedimentum contracta. *arg. cap. 1. de offic. vic. in 6. cap. unic. in princ. ne sede vacant. in 6.* quia ut dicitur in *cit. cap. 2. de translat. episc.* Idem est non habere Prælatum, ac inutilem seu impotentem habere. Quanta est diuturna absentia Prælati, veluti si captus aut detentus sit ab hostibus, aut alias in remotis degat, aut illius præsentia brevi non possit sperari. *d. cap. un. §. fin. ne sede vacant. in 6. cap. 3. de supplend. negl. Prælat. in 6.* Nam etiam in tali casu est quoddam divortium matrimonii spiritualis, dum Prælatus non cohabitât ecclesiæ, suæ sponsæ. *argum. cit. cap. 2. de translat. episc.*

Hæcque sedis vacatura si primo vel secundo modo contigerit, eo usque durat, donec novus Prælatus electus, ac confirmationem vel jus administrandi per speciale privilegium adeptus fuerit, *argum. can.*

can. quoniam. 1. dist. 100. Si autem tertio & quarto modo vacatura contigerit, usque ad tempus soluti impedimenti, vel instituti reditus extenditur. Per textum *in can. sicut alterius 39. can. pastoralis. 42. caus. 7. quest. 1.*

11 Resp. 1. Capitulum sede vacante succedere in potestatem episcopi, & posse omnia ad episcopum spectantia facere, quæ specialiter ipsi prohibita non sunt. Gutierrez, *Canon. q. q. lit. 7. cap. 11. num. 10.* Barbosa *ad cap. illa 2. ne sede vacant. n. 3.* Fagnanus *ibid. n. 6.* P. Engel *cod. tit. num. 6.* P. Wiestner *ibid. n. 4.*

Hæc responsio & regula probatur primo per textum *in cap. si episcopus 3. & cap. leg. de supplend. neglig. Prælat. in 6.* ubi sine exceptione vel restrictione dicitur: sede vacante capitulo facultatem *in spiritualibus & temporalibus* esse concessam. Secundo *in cap. his que. 11. de Major. & Obed.* ubi non obscure declaratur, capitulo post mortem cardinalis competere omnem potestatem, quam habuit cardinalis, præter ea quæ specialiter summus Pontifex sibi reservavit. Tertio: *in Concil. Trid. sess. 24. de ref. c. 16.* ubi sede vacante jubetur capitulum cathedrale Vicarium constituere, vel antiquum confirmare, qui nomine capituli administrationem gerat, ac futuro episcopo rationem officij, jurisdictionis & administrationis reddat; sicque indicatur totam

episcopi potestatem, penes capitulum principaliter residere.

Ratio est: quia in qualibet administratione generali censentur omnia comprehendere, quæ nominatim a jure vel ab homine non sunt excepta, *argum. cap. 4. & seq. de Procurat. in 6. cap. 8. cum seq. de R. 7. in 6.* cum ergo capitulum sede vacante habeat generalem administrationem, per textum *in cap. 42. de Elect. in 6.* nec alius adfit, qui potestatem demortui Prælati exercent, poterit omnia facere, quæ nominatim excepta non fuerunt.

Dissentiunt Panormitanus *ad rubric. tit. ne sede vacant.* P. Pirrhing. *ad eund. tit. n. 2.* ac proinde statuunt capitulo non competere facultatem, sede vacante quidquam agendi, nisi id expresse concedatur a jure; ex eo, quod rubrica tituli: *ne sede vacante aliquid innovetur.* sit negative concepta, ac indefinite prohibeat, ne quid in ecclesia vacante innovetur. Tum etiam opponunt *cap. illa 2. eod. tit.* ubi collatio beneficiorum interdicta legitur capitulo, ex ea ratione: *cum nusquam inveniatur cautum in jure, quod capitulum vacante sede fungatur vice episcopi in collationibus præbendarum.* Sed Resp. 1. ad argumentum ex rubrica desumptum, eam non aliter intelligendam esse aut considerandam, quam edictum prohibitorium, cujus ea est indoles, ut omnia concedat, quæ specificè non prohibet. Per *cap. 23. de sponsal. l. 43. §. 1. ff. de Procurat.*

Bbb 2

Resp.

Resp. 2. Ad *cit. cap. illa. 2.* sub potestate administrandi, quam habet capitulum, non contineri potestatem alienandi, & quia libera collatio beneficii sapere videtur alienationem, *arg. cap. 15. de concess. prebend. recte dicitur, quod, cum specialiter capitulo non sit concessa, prohibita reputetur.*

Corollarium. Cum capitulum ad singulos actus sede vacante expediendos, admodum difficulter congregetur, in Concil. Trid. *cit. sess. 24. de reform. cap. 16.* Sancitum est, ut capitulum cathedrale unum vel plures aconomos fideles ac diligentes decernat, qui rerum ecclesiasticarum & proventuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Similiter est preceptum, ut officialem seu Vicarium infra octo dies post mortem episcopi constituat, vel existentem confirmet, qui saltem in jure canonico sit Doctor vel Licentiatum, vel alias quantum fieri poterit idoneus &c.

13 Corollarium 2. Sicut capitulum sede vacante succedit in potestatem episcopi, ita pariter potestas & jurisdictio Prælati sede vacante transit ad conventus vel capitula regularia; prout decidit S. Rota Romana in *Recent. p. 1. decis. 346. n. 1. & seqq. Penormitanus in cap. novit. 1. ne sede vacant. sub n. 5. & in cap. ult. de statu Monach. n. 8. & 9.* P. Engel *tit. ne sede vacant. n. 16.* D. König. *ibid. n. ult.* D. Franciscus Schmier *Tr. de Pers. reb. & Jur. eccles. p. 1. c. 4. sect. 2. §. 2. n. 57.* & non obscure de-

ducitur ex *cap. ult. de regular. in 6.* ubi susceptio Monachorum ad professionem sede vacante dicitur ad conventum pertinere, si de consuetudine pertineat ad Prælaturam simul & conventum. Tum ex *clement. ne in agro. §. si quis de statu Monach.* Ubi collatio beneficiorum, abbate suspenso, conventui tribuitur.

Ratio est, quia dum major est communio jurium & bonorum inter prælatum & capitulum regulare, quam inter episcopum & capitulum cathedrale, omnino conveniens & æquum est, ut dum sedes prælati regularis vacat, illius potestas ad capitulum regulare devolvatur.

Quæres 4. Quos actus Jurisdictionis in specie capitulum sede vacante exercere possit?

Nota. Distinguendum esse inter actus jurisdictionis ordinariæ, extraordinariæ & delegatæ, contentiosæ & voluntariæ; & denique inter actus jurisdictionis voluntariæ, qui ex aliqua necessitate, & qui sine necessitate peraguntur. Hinc

14 Resp. 1. Capitulum sede vacante potest exercere omnes actus jurisdictionis contentiosæ ad prælatum jure ordinario spectantes, textus est in *cap. 24. de Elect. in 6.* & patet etiam responsio ab inductione. Actus ad jurisdictionem contentiosam revocabiles jure ordinario sunt: 1. Cognitio de causis beneficialibus, decimaribus, matrimonialibus, clericalibus, criminalibus, 2. Sententia censura eccle-

4. Com-

fiastica. 3. Visitatio Dioceseos. 4. Compulsio executorum in testamento nominatorum, ad exequenda legata pia, &c. textus in *cap. 1. cap. 16. de offic. judic. ordin. c. 2. c. 4. cap. 18. de foro compet. cap. 3. de testam. cap. 1. de consanguin. & affin.* Atqui hos & similes actus capitulum sede vacante potest exercere, per textus in *cap. his qua. 11. de Major. & obed. cap. 7. de eo, qui duxit in matrim. cap. 3. cum seq. de supplend. neglig. Pralat. in 6. cap. 9. de heretic. Clement. 1. §. propter. eod.* Ergo, quidam excipiunt visitationem, ob textum in *cap. ult. de supplend. neglig. Pralat. in 6.* in quo Bonifacius VIII. *Ecclesia, inquit, Cathedrali vacanti visitator ab alio, quam à Romano Pontifice, deputari non potest.* Sed si textus penitus inspiciatur, non loquitur de visitatione subditorum à capitulo facienda, sed de administratore generali, in ecclesia cathedrali, sede vacante deputando, cum ejusmodi deputatio sit una ex causis majoribus, ac per illam capitulo sua potestas adimatur, ideo summo Pontifici reservata, nec Archi-Episcopo aliter est concessa, quam si capitulum in spiritualibus & temporalibus sit negligens, aut perperam administrat. Rota Romana in *Recent. p. 3. decis. 166. n. 2. 3. & 4.*

15 Resp. 2. Quæ ex jurisdictione delegata exercentur à Prælato, non transferuntur ad capitulum. Barbosa *de offic. & potest. Episc. alleg. 92. n. 17.* P. Engel *ad tit. ne sede vacant. sub num. 1. D. König. ibid. num. 11.*

D. Francisc Schmier *loc. cit. §. 3. n. 64.* & probatur per textum in *cap. Pastoralis. 11. §. præterea. de offic. judic. ordin.* ubi indicatur delegato sedis Apostolicæ quoad jurisdictionem neminem succedere, nisi summum Pontificem, aut alium delegatum, in onere & honore similem. Hinc infert cum Barbosa *loc. cit. alleg. 73. n. 25.* P. Wiestner *ad tit. ne sede vacant. n. 15.* Capitulo cathedrali non competere facultatem, exempta monialium monasteria visitandi, quippe cum episcopis, tanquam sedis Apostolicæ delegatis concedatur. *Clement. ult. de stat. Monach. Trid. sess. 25. cap. 9. de regular.*

Resp. 3. Actus jurisdictionis voluntariæ, quos jure ordinario prælatus ex quadam necessitate debet exercere, potest etiam capitulum exercere. Textus generalis est in *cap. 42. de Elect. in 6.* Ratio desumitur ab inductione. Actus Jurisdictionis voluntariæ, quos jure ordinario prælatus ecclesiasticus ex quadam necessitate propter jus alteri suo modo jam acquisitum debet exercere, sunt institutio in beneficiis, approbatio ad curam animarum, acceptatio resignationis beneficiorum; confirmatio electionum, absolutio à censuris, &c. per textus in *cap. 1. cap. 3. cap. 16. de offic. judic. ordin. cap. 4. de renuntiat. cap. 4. de Archi-Diac. cap. 18. de præscript. cap. 3. de Institut.* Sed recensitos actus potest capitulum exercere sede vacante, *cap. 14. de major. & obed.*

obed. cap. un. eod. in 6. cap. 1. de institut. in 6. Ergo &c.

Dixi: *Jure ordinario.* Quæ enim Prælati non vi officii sed jure extraordinario atque ex speciali sedis Apostolicæ indulgentia & benignitate, vel per constitutionem generalem sunt concessa, sicuti dispensatio in irregularitate ex delicto occulto suborta, per Trid. *sess. 24. de reform. cap. 6.* Episcopis est indulta, vel per privilegium speciale, sicuti dispensatio in tertio vel quarto consanguinitatis aut affinitatis gradu, item dispensatio quoad ordinationes extra tempora nonnullis specialiter concessa, sede vacante non transferuntur ad capitulum. P. Engel *ad tit. ne sede vacant. n. 1.* Ratio est, quia generalis administratio, quam circa jurisdictionem Prælati fortitur capitulum, ea neutiquam comprehendit, quæ jure speciali conceduntur. *argum. cap. 2. fin. de offic. Vicar. in 6. cap. 5. de Procuras. in 6. cap. 81. de R. J. in 6.*

Resp. 4. Actus jurisdictionis voluntariæ, quos ex libera voluntate Prælati exercet, nequit sede vacante capitulum exercere.

Prob. Ad jurisdictionem voluntariam, quam ex libera voluntate citra jus partis Prælati exercet, potissimum reducitur dispensatio in votis, juramentis, beneficii &c. Sed talis dispensatio vix capitulo adstruenda videtur, quandoquidem nec ulla necessitas nec utilitas suadeat, tam largam potestatem capitulo indulgere, sicuti nec utile

nec necessarium videbatur, collationem beneficiorum capitulo tribuere, per *cap. 2. ne sede vacant. ergo &c.* Si tamen eveniret casus, quo dispensatio prudenter denegari non posset, puta si periculum in mora versaretur, tunc cessaret ratio hujus responsionis, & locum haberet dispensatio. P. Engel. *l. c. n. 10.* D. König *ibid. n. 10.* D. Franciscus Schmier *Tract. de Pers. reb. & jur. eccl. p. 1. c. 4. sect. 2. §. 3. n. 70.*

Resp. 5. Sede vacante capitulum succedit in jurisdictione temporali territoriali, ejusque juribus & prærogativis, & fere proportionem, sicut in spirituali, juxta consuetudinem imperii Romano Germanici per instrumentum pacis Westphalicæ. *art. 5. §. 17. & §. 21. seu declaratam seu confirmatam.* Gailius *Pract. obser. lib. 1. observ. 30. per tot.* Hinc pleraque jura statibus imperii qua talibus communia, ac ea quæ jurisdictionis ordinariæ sunt, nec non regimen & administrationem territorii concernunt, qualia sunt interesse comitiis, dare suffragium, exercere justitiam in causis civilibus & criminalibus &c. exercet capitulum ecclesiæ imperialis sede vacante, per *cit. art. 5. §. 21. Pacis Westphalicæ.* E contra jura ac prærogativæ extraordinariæ, quæ dignitati ac præminentia defuncti præfulis annexa sunt, qualia sunt eligere imperatorem, convocare Electores ad electionem Cæsaream, dirigere comitia imperii, ad capitulum non devolvuntur, veluti

uti probant & præjudicia referunt. Bernardus Mulz. in *represent. Majest.* p. 3. cap. 16. §. 4. n. 48. D. Hermes *fasc. jur. publ. cap. 6. n. 51.*

Resp. 6. Capitulum sede vacante potest exercere omnes actus, per quos futuro successor nullum præjudicium causatur. Desumitur hæc responsio per argumentum a sensu contrario ex *rubrica & cap. 1. ne sede vacant.* ejusque ratio est, quia successor in Prælatura non potest conquiri de gestis & actis a capitulo sede vacante, quando nullum exinde præjudicium subire potuit; & ideo ejus generis acta & gesta, non possunt esse capitulo prohibita. Hinc infertur: quod capitulum possit facere statuta, successori Prælato ejusque juribus, prærogativis, vel præminentia non præjudicantia, ac eousque duratura, donec a successore reformentur. 2. Quod capitulum possit synodum congregare. Rota Rom. p. 4. tom. 2. *decis. 407. n. 13.* non aliter tamen, nisi necessitas subsit. 3. Quod subsidium charitativum possit exigere. Glossa in *cap. 16. V. aliunde de Elect.* in 6.

Resp. 7. Capitulum non potest sede vacante, quemcunque actum jurisdictionis exercere, per quem successor Prælatus damnum aliquod subire posset. Constat ex *rubrica & cap. 1. ne sede vacant.* ubi datur ratio, quod sede vacante non sit, qui *episcopale jus tueatur.* Hinc infertur: capitulum non succedere in libera beneficiorum collatione

ad Prælatum spectante, tamen ad eorum collationem, consensus aut consilium capituli desideretur. c. 2. *ne sede vacant. cap. un. §. cum vero. eod. in 6. cap. 1. de institut. in 6.* Secus est, si collatio non sit omnino libera, sed ex negligentia inferiorum collatorum devoluta; item si ad Prælatum & capitulum communiter & ita pertineat, ut & capitulum unum suffragium habeat & Prælatus unum. *dict. cap. un. princ. in 6.* Infertur 2. Neque jus nominandi vel præsentandi clericos soli Prælato competens, ad capitulum devolvi argum. *cap. ult. de concess. præbend.* ubi præsentatio vocatur *donatio*, quæ capitulo interdicitur. *cap. 4. de offic. judic. ordin.* Infertur 3. capitulo non licere res ecclesiæ, nisi servando non sint servabiles, distrahere, minus in utilitatem propriam convertere. *can. 42. caus. 12. quest. 2. cap. 40. & 42. de Elect. in 6. clement. 7. eod.* Præterquam si tam urgens imminet necessitas, ut in tempus futuri successoris non possit differri. Quarto: litem super rebus ecclesiæ non tantum inchoari, sed etiam continuari non posse a capitulo. *cap. ult. ne sede vacant.* Non tantum si capitulum sit cathedralis, sed etiam si regulare vel collegiale sit, & vacatura non sit adeo diuturna. Panormitanus ad *d. cap. ult. num. 5.* P. Engel *cit. tit. num. ult.*

Resp. 8. Capitulum sede vacante succedit in potestate ordinis eo sensu, ut possit actus ordinis aliis episco-

episcopali caractere præditis exercendos committere, non autem per se exercere. Textus est in *cap. 3. de tempor. ordinat. in 6.* Van Espen *J. E. U. p. 1. tit. 9. cap. 2. n. 6.* Ratio est, quia potestas ordinis cum fluat ex caractere episcopali, nequit ad capitulum tali caractere destitutum, eatenus transire, ut actus ordinis per se valeat exercere; quia tamen commissio seu delegatio actuum ordinis, pertinet ad potestatem jurisdictionis, capitulo non est prohibitum, alteri qui caractere episcopali fulget, actus ordinis demandare. *argum. cap. 11. de Elect.* Restricta tamen hæc potestas legitur in *Trid. Sess. 7. de reformat. cap. 10. ut non liceat capitulis ecclesiarum sede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias alicui concedere, qui beneficii recepti vel recipiendi occasione archatus non fuerit.*

Quæres 5. In quibus casibus debeant singuli de Capitulo sede non vacante consentire?

¹⁹ Prælato tum sæculari tum regulari competit quidem generalis potestas, ea omnia agendi & tractandi, quæ vergunt in bonum & utilitatem ecclesiæ, per textum in *can. 9. caus. 18. quest. 2. cap. 1. cap. 16. de offic. jud. ordin. cap. 19. in fin. de Elect.* Attamen quia tam arcta est conjunctio inter prælatum & capitulum, ut hoc rationem corporis & hic rationem capitis habeat, æquum omnino est & rationi consonum, ut Prælati in suis actionibus, sal-

tem si magis sint arduæ & momentosæ, tum ad majorem unionem & concordiam servandam, tum ad ipsa negotia maturius & securius agenda, desuper cum capitulo tractet, & vota capitularium exquirat. *cap. 4. de his, quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit.* quare Ss. canones saluberrime statuerunt, ut in quibusdam negotiis prælatus *Consensum* capituli, in quibusdam *consilium* duntaxat adhibere teneatur, eo quidem effectu, ut ubi *consensus* capituli requiritur, prælatus debeat sub periculo nullitatis totius capituli, vel majoris partis mentem & conclusionem amplecti. *cap. 1. cap. 6. cap. 8. & passim. de his, quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit.* ubi vero consilium duntaxat exigitur, non potest quidem consilium citra nullitatem actus omitti, attamen satis est cum capitulo in unum convocato deliberare, ac audire solum consilium, non tamen sequi. *cap. 52. de Elect. cap. 7. de arbitr. l. 17. §. fin. ff. de recept. qui arbitr. recep.* Saluberrima sanè tunc erit gubernandi ratio, si prælatus fratrum concordiam amplectatur. nihil despoticè, nihil potestate dominica, nihil proprio inductus delirio aut infirmitate agat, juxta monitum sapientis: *Omnia fac cum consilio & post factum non pœnitebis.* Cum enim plus videant oculi, quam oculus, & magis integrum sit judicium, quod plurium interventu perficitur, *cap. 21. in fin. princ. de offic. & potest. Judic. delegat.* utique perfectior erit actus

actus, ad quem prælatus suorum capitularium sensa prærequirit, nec facile poterit contra communem opinionem aliquid attentare, si prudens sit ac bona conscientia præditus. His prænotatis:

Resp. 1. Singuli de capitulo consentire debent toties, quoties de jure singulorum capitularium amittendo vel minuendo agitur. Hanc regulam tradunt Fagnanus *ad cap. cum in cunctis. 1. de his, quæ fiunt à major. Part. capit. n. 10.* P. Engel. *ad n. 1. n. 13.* D. König. *ad eund. tit. d. ult.* pro aliis communitatibus laicis hanc regulam ponunt Lymnæus *ad Jus Publ. lib. 9. cap. 1. n. 187.* Berlich. *aurear. decis. 25. n. 4.* Befoldus *Thesaur. Pract. sub verb. meiste Stimmen.* Struvius *ad tit. ff. quod cujuscunque univers. nomine thes. 43.* D. Francisc. Schmier. *loc. cit. §. 4. num. 94.*

Probant hanc regulam textus in *cap. 56. de R. I. l. 11. ff. de servitut. præd. rustic. l. 28. ff. commun. divid.*

Ratio est: quia, quod omnes tangit ut singulos, à singulis est approbandum. *cap. 59. de R. I. in 6.* alias sequitur, quod alteri per alterum iniqua conditio generetur, ac jus præhabitu invitis auferatur, contra *cap. 22. & seq. eod. tit. l. 11. l. 13. C. de Contrah. Empt.* hinc deducitur, si agatur de sustentatione capitularium minuenda, singulorum, in quorum præjudicium tendit diminutio, consensum requiri.

21 Resp. 2. Major consensus capituli nunquam requiritur, nisi in

casibus jure specialiter expressis. Hanc regulam recipiunt Vallensis *ad tit. de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit. n. 3.* P. Engel. *eod. tit. Schambogen ibid. n. 2.* Van Espen. *J. E. II. p. 1. tit. 8. cap. 4. n. 5.*

Ex casibus in jure expressis est:
1. Alienatio rei immobilis, vel mobilis pretiosæ. 2. Est præsentatio clericorum ad beneficia, in quibus ecclesiæ vel monasterio competit jus patronatus, debet enim prælatus clericum à majori parte capituli designatum præsentare. *cap. 6. de his quæ fiunt à Prælat. sine consens. capit.* Tertius est unio beneficiorum, in qua si fiat alicui collegio vel monasterio vel etiam canonicatui, consensus capituli est necessarius. *cap. 8. d. 1. clement. ult. de reb. Eccles. non alien. imò post Concil. Trid. sess. 24. de Reform. cap. 13.* quoad unionem beneficiorum curatorum, est necessarius consensus Papæ, nisi, ut limitant Barbosa *ad cit. l. Trid. n. 10. & seqq.* P. Engel *ad cit. tit. de his. num. 3.* Unio fiat pro fundatione, donatione & conservatione monasterii vel collegii. Quartus est, quando prælatus sive per contractum mutui sive per aliam conventionem intendit obligare suam ecclesiam, hæc enim nisi major pars capituli consentiat, obligari nequit. *cap. 1. de deposito. cap. 4. de fidejuss. cap. 2. de solut.* Rota Romana *in Recent. p. 14. decis. 42. per tot.* Quintus est, quotiescunque versatur commodum & emolumentum capituli qua talis, veluti si agatur

Ccc

de

de augmento vel suppressione canonicorum vel religiosorum. c. 33. de prabend. in 6.

Porro in casu, in quo majoris partis assensus requiritur, tot de capitulo debent consentire, ut numerum absolute majorem respectu omnium capitularium legitime convocatorum & praesentium (absentes enim, qui vel vocari non debent, vel vocati non comparent, non reputantur) conficiant; nec attenditur pluralitas respectiva, seu quae talis est, respectu partis minoris. Et ideo si capitulares 24. essent praesentes, deberent saltem 13. consentire, nec sufficeret, si 12. consentirent, 10. dissentirent, 2. vota suspenderent. cap. 48. cap. 55. de Elect. cap. 1. cap. 3. cap. ult. de his, quae fiunt à maj. part. cap. 3. Quod si vota capitularium sint paria, Praelatus suo consensu majorem partem efficere nequit; quia in actibus, in quibus praelatus assensum majoris partis de capitulo requirere tenetur, capitulum consideratur, quatenus est aliquid distinctum & separatum à capitulo; cap. 8. cap. 9. de his quae fiunt sine consensu. cap. 1. cap. ult. de his quae fiunt à major. part. cap.

Quæres 6. In quibus casibus requiratur consilium Capituli?

Resp. In casibus, qui sunt alicujus momenti, nec tamen consensui capitulari de jure alligantur, plerumque requirendum est consilium capituli; inter ejusmodi casus numerantur: 1. statuta, quae sine consilio capituli sancita non valent,

cap. 5. de his quae fiunt à Prælat. sine consensu. capit. Secundo actiones & lites ecclesiae nomine à prælato instituendae, si rem alicujus ponderis concernant. Tertio institutiones & destitutiones clericorum, nec non confirmationes & depositiones abbatum & abbatissarum. cap. 4. de his, quae fiunt à prælatis. Quarto inquisitiones, correctiones & punctiones excessuum, ac judicia rerum majorum. cap. 5. dist. tit. arg. cap. 3. de consuet. in 6. Ubi tamen teste P. Engel & Wiestner contraria consuetudo invaluit. Quinto processus judiciarius, si contra unum de capitulo cathedrali formandus, ad quem tenetur episcopus vel ejus vicarius assumere duos de capitulo ab initio cujuslibet anni à capitulo designandos, ita tamen, ut utriusque capitularis votum pro uno duntaxat reputetur, possitque alter episcopo accedere, & si uterque dissenserit ab episcopo vel vicario, tertius eligatur; & si neque in eligendo tertio conveniunt, res ad viciniorem episcopum devolvatur; Trid. sess. 25. de reformat. in 6. quam constitutionem ad sola capitula cathedralia exempta pertinere, præter alios à se relatos docet D. Francisc. Schmier. cit. tract. §. 4. n. 137.

Hactenus de jure canonicorum collegialiter spectatorum, sive de jure capituli & corpore canonicorum, nunc de obligationibus canonicorum singulariter spectatorum dicendum superest; inter onera canonicorum primo venit obligatio
refi-

residenti in loco sui canonicatus, ita ut canonici cathedrales ultra tres menses à suis canonicatibus abesse non possint, & contrafacientes, præterquam quod fructus pro rata temporis absentia suos non faciant, insuper primo anno media parte, secundo anno omnibus fructibus, etiam quos causa residentia jam fecerunt suos, eo ipso privantur. *Trid. sess. 24. de reform. cap. 12.*

24. Circa residentiam canonicorum valde utiles & quotidianæ difficultates occurrunt, quas antequam resolvam, ad meliorem intelligentiam notandum est primo. Quod redditus canonicatum sint duplices: & quidam dicuntur *fructus annui*, qui nimirum propter annuam residentiam in loco canonicatus dantur; alii verò dicuntur *distributiones quotidiane*, seu *presentia*, & dantur propter singulas presentias in choro & divino officio. Inde in concilio Tridentino *sess. 21. de reform. cap. 3.* & *sess. 22. de reform. cap. 3.* statuitur, quod in ecclesiis tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullæ sunt distributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut verisimiliter negligentur, tertia pars fructuum & quorumcunque proventuum tam dignitatum quam canonicatum separari debeat, & in distributiones quotidianas converti, ac inter illos, qui divino officio intersunt, dividi juxta proportionem ab episcopo (etiam tanquam sedis Apostolicæ delegato,

casu quo capitulum vel aliqui canonici forent exempti) faciendam.

Notandum est secundo, quod canonici sæpe justam causam habeant, ob quam in loco canonicatus adesse non possint, nihilominus fictione juris presentes esse censentur; imo aliquando ista causa sunt specialiter in jure expressæ & privilegiatæ, ut ex illis absens canonicus non tantum pro presente in urbe, sed etiam pro interessente, ut loquuntur, divinis officiis habeatur, & consequenter præter fructus annuos, etiam in absentia distributiones quotidianas lucretur.

Quæres 7. *An pro residente haberi debeat, qui est in civitate quidem presens, sed nunquam Ecclesiam frequentat?*

Resp. De Jure concilii Tridentini ad residentiam canonicorum requiri non tantum, ut in civitate presentes sint, sed etiam, ut divina officia & quidem per se non per substitutos peragant; sicut habetur in *cap. 12. sess. 24. de reform.* Canonicos tamen per se in choro psallere & cantare non debere, ut decantatio & psalmodia tanto melius instituatur; usu receptum esse, ait Zypæus in *annal. jur. Pontif. de cleric. non resident. n. 28.*

Quæres 8. *Quando Canonicus absens debeat haberi pro residente?*

Resp. 1. Si canonicus absit ex causa necessitatis propter quam residentia moraliter sit impossibilis, vel saltem admodum periculosa, v. g. propter infirmitatem, insidias

hostiles, pestem, fatis est expeditum, quod ob tales causas absens canonicus fictione juris pro residente habeatur, & ad minus fructus annuos lucretur.

27. Resp. 2. Absens ex causa utilitatis privata, ad promovendum suum privatum commodum, instituendam œconomiam in bonis suis, non habetur pro residente, licet dispensationem de non residendo à summo Pontifice obtinuerit, nisi specialiter etiam super perceptione fructuum fuerit cum eo dispensatum; alias enim talis dispensatio solum operabitur, ut absens canonicus ad residentiam urgeri, vel suo beneficio privari non possit; Rebuff. *in prax. benefic. & dispens. de non resid. n. 60. Glossa in cap. relatum. 4. in V. pralatum. de cleric. non resident.*

28. Resp. 3. Pro residente habetur, qui abest pro utilitate sui canonice vel ecclesie cathedralis, ad tuenda vel prosequenda jura ejus *cap. 13. de Cleric. non resident.* Secundo: quia episcopus potest habere secum duos canonicos, qui ipsi in gubernanda diœcesi collaborant, hi canoci, quamvis nunquam chorum frequentent, habentur tamen pro presentibus & residentibus, saltem ad lucrandos fructus annuos. *cap. 7. cap. 15. de cleric. non resident.* Tertio pro residente etiam habetur, qui in aliquo Gymnasio, Universitate (non autem in villa vel loco privato, ubi nullum vel modicum est literarum exercitium) cum licentia episcopi, studuerit vel do-

cuerit, *cap. 4. cap. 12. de Cleric. non resident.* imo licentiam episcopi potius de honestate quam necessitate petendam esse, atque idem obtinere in omnibus casibus, in quibus jus reputat legitimam causam absentia, docet P. Engel. §. 3. *sub n. 28. de cleric. non resid.*

Quæres 9. *An Canonici absentes tribus mensibus sibi à jure concessis, sicut lucrantur fructus totius anni, ita etiam lucrentur distributiones quotidianas?*

Resp. Negative, ita à sacra congregatione Cardinalium decisum esse, ait P. Engel. *loc. cit. n. 34.* & Zerolla ab eo relatus. Ratio est, quia licet absentia trium mensium sit inculpabilis, & à jure permessa, non tamen est specialiter ad lucrandas distributiones privilegiata. Et hæc obligatio ad residendum, una est ex potissimis, quibus canonici obstringuntur, ut fructus percipere possint.

Nunc superest quærere, de quibus bonis Canonici alique clerici possunt testari? Quoniam vero *in cap. 8. cap. 9. cap. 12. de testament.* statuitur, quod clerici de bonis intuitu ecclesie aut titulo beneficii acquisitis, per viam testamenti nequeant disponere, ex ea ratione, ut hac via clericis motivum adimeretur, congregandi divitias, quas multi gloriæ illecebra illecti insatiabiliter pararent, forte quia nomen suum æternitati cuperent transcribere, ac in liberalitatis suæ monumentis etiam post mortem superstites vivere; tum quia clerici in eminenti admo-

dum

dum vitæ gradu sunt constituti, ad eminentem etiam virtutem excitandi erant, ac pelliciendi, ut sua inter vivos largirentur. De quibus ergo bonis clerici testari possunt:

30 Notandum 1. bona clericorum dividi in sæcularia & clericalia. Sæcularia sunt quæ iisdem obveniunt ex causa profana seu titulo sæculari, absque respectu ad ordinem seu beneficium ecclesiasticum, hujus generis sunt, quæ acquirunt titulo successionis, donationis, & universim, quæ habent aliunde, quam intuitu & ratione ministerii alicujus ecclesiastici. Clericalia sunt, quæ acquirunt ratione ministerii ecclesiastici.

Nota 2. Bona clericalia ulterius dividuntur in vere & quasi talia; vere talia sunt, quæ clerici acquirunt proxime intuitu ac titulo beneficii ecclesiastici, ut sunt decimæ, & stipendia annua fixa: quasi talia sunt, quæ acquirunt quidem occasione ac titulo ministerii ecclesiastici, non tamen proxime nomine ac titulo beneficii. Hujus generis sunt stipendia missarum, concionum, officiorum funeralium, ac universim omnes redditus stolæ.

Nota 3. Bona clericalia vere talia ulterius dividuntur in necessaria & superflua. Necessaria sunt, quibus clericus indiget ad necessariam sustentationem. Superflua: quæ ultra decentem & statui convenientem sustentationem remanent. Ad congruam sustentationem autem non ea tantum perti-

nent, quæ ad alendam personam clerici & familiæ sunt necessaria, sed etiam quæ titulo hospitalitatis in consanguineos aut peregre adventantes sunt eroganda. Item donationes tum remuneratoriæ tum mere gratiæ, juxta statum tamen moderatæ, nec non aliæ honestæ recreationes, relaxando corpori & animo cum amicis decenter institutæ; hæc omnia enim pertinent ad statum & congruam sustentationem hominis, ac a viro honesto, & in societate politica vivente, ultra labem avaritiæ omitti nequeunt, his prænotatis:

Quæres II. De quibus bonis canonici aliique clerici testari possunt?

Resp. 1. Canonici aliique clerici³¹ de bonis sæcularibus seu patrimonialibus possunt ad quascunque causas libere testari. ita omnes. ratio est, quia clerici sunt absoluti horum bonorum domini. Ergo possunt de iisdem liberrime testari. Neque enim dispositio juris, neque votum clericis obstat, quo minus de bonis suis ad quascunque causas libere disponere possint; et si enim in primitiva ecclesia voto paupertatis obstricti fuerint, & in communi vixerint, postea tamen communitas illa displicuit; adeoque possunt hodie de iisdem ad quascunque causas liberrime testari.

Resp. 2. Etiam de bonis clericis³² libus quasi talibus, possunt canonici aliique clerici ad quascunque causas liberrime testari. Ita rursus omnes. ratio est, quia hæc bona ob-

veniunt canonicis & clericis sine onere expendendi illa in usus pios, ergo possunt de iisdem ad quascunque causas libere testari. Antecedens patet ex eo, quia bona hæc dantur clericis tanquam stipendium præstiti servitii personalis: ergo sine onere expendendi illa in usus pios; quia labor iste recipit æstimationem, adeoque stipendium eis respondens habet se per modum justæ mercedis, quæ novum onus non affert, quia est compensatio oneris præcedentis.

33 Resp. 3. Etiam de bonis clericalibus vere talibus possunt clerici libere testari, si defraudando genium, de congrua sustentatione illa subtraxerint. Ita iterum communiter Doctores. Ratio est, quia talia bona transeunt in absolutum dominium clericorum, ac induunt naturam bonorum patrimonialium, ergo possunt clerici de iisdem ad quascunque causas libere testari. Antecedens probatur ex eo, quia talia bona possident clerici titulo congruæ sustentationis: ergo acquirunt absolutum eorum dominium, quia ex una parte titulus congruæ sustentationis est habilis ad tale dominium tribuendum, & ex altera censentur clerici tantum juris velle acquirere, quantum possunt. Et confirmatur ulterius ex eo, quia portio ad congruam sustentationem necessaria, debetur clericis tanquam justa merces laboris personalis, quem ecclesiæ impendunt; ergo acquirunt absolu-

tum ejus dominium, ergo possunt de eadem liberrime disponere, adeoque etiam testari.

Resp. 4. De bonis clericalibus³⁴ vere talibus, sed superfluis canonici aut alii clerici neque ad causas profanas, neque pias testari possunt de jure communi. Ita habetur in *cap. 8. 9. & 12. de testament.* ubi generaliter asseritur, quod clerici de rebus intuitu ecclesiæ acquisitis, testari nequeant. Neque tamen hinc sequitur clericos de nullis plane rebus testari posse. Esto enim recitati textus generaliter loquantur, recepta tamen ecclesiæ praxis, eosdem ita interpretata est, ut loqui censeantur de rebus superfluis, cui proinde standum est, quia consuetudo habet vim legis authentice interpretandi. *cap. 8. de consuet. l. 31. l. 38. ff. de LL.*

Gravior controversia superest,³⁵ an possit licentia testandi de rebus superfluis consuetudine introduci. Prima sententia negat, cum Molina *de J. & J. disp. 147. num. 31.* Lesio *lib. 2. de J. & J. cap. 19. dub. 4. n. 44.* Pirrhing. *ad tit. de testam. n. 22.* & aliis pluribus magnæ notæ AA. Altera sententia affirmat, ita Fachin. *lib. 5. contr. cap. 84.* Zoësius *ad tit. decretal. de testam. n. 4.* Havnold *tract. 4. de J. & J. c. 2. contr. 2. num. 82. & tract. 6. c. 4. contr. 7. n. 258.*

Nota: satis certum esse, quod loquendo de hodierno ecclesiæ usu, canonici aliique clerici reddituum omnium efficiantur domini, Ita colli-

colligitur ex Trident. *sess. 22. cap. 3.* & *sess. 24. cap. 12. de reform.* ubi de clericis non residentibus dicitur, quod fructus suos non faciant, sed privari iisdem mereantur, quos lucrati alioquin fuissent, ergo clerici alii faciunt fructus suos, eosque lucrantur. Quod si qui canones vel textus SS. Patrum videantur refragari, ii dicendi sunt loqui vel de primo ecclesie statu, quo nondum inducta erat divisio honorum, vel de bonis ecclesiasticis in specie talibus, quorum scilicet clerici meri sunt administratores, vel denique de casu extremae aut gravis necessitatis, quo urget præceptum charitatis.

Resp. 5. Obligatio clericorum non expendendi superflua in usus profanos, non est ex jure naturæ, sed unice ex lege positiva ecclesiastica. Probat: si obligatio hæc juri naturali cunabula sua deberet in acceptis, esset vel ex justitia, vel religione vel charitate. Non primum: quia, si foret ex justitia, tam dantes, quam accipientes obligarentur ad restitutionem ecclesie vel pauperibus faciendam, hancque restitutionem tenerentur prælati ex officio urgere; sed eandem non urgent: Ergo signum est, quod obligationem justitiæ non agnoscant. Non secundum: quasi obligatio hæc esset ex virtute religionis, tunc ideo esset, quia redditus ecclesiastici vocantur a Trident. *res. & bona Dei*; hæc autem ratio nimium probat, alias enim etiam mu-

fici, alique officiales laici, qui ex redditibus ecclesie aluntur, tenerentur superflua in pios usus erogare. Dicuntur etiam memorati redditus bona Dei in acceptione latiore, quatenus videlicet mediate saltem ad cultum divinum destinati; eo quod sustentationi clericorum deserviant, quorum principale munus est divinis officiis vacare. Neque denique memorata obligatio clericorum descendet ex virtute charitatis, si enim ex hac descenderet: fundaretur in perfectione status clericalis, quod etiam dici non potest, quia non minus bona clericalia quam sæcularia afficeret, cum christiana charitas non respiciat certa bona, sed generaliter ac indeterminate obliget ad sublevandam indigentiam eorum, qui in extrema aut gravi necessitate sunt constituti. Cum igitur omnes in canonicis & reliquis clericis agnoscant obligationem specialem, superflua in pios usus erogandi, necessario fluit, hanc obligationem ex charitate non esse.

Resp. 6. Legitima consuetudo³⁶ induci potest, ut Clericis ad causas pias testari liceat de superfluis. Ratio. quia pium ac laudabile est, sua per viam testamenti in pios usus erogare. Ergo testamentum tale ex parte objecti nullum includit vitium, adeoque potest consuetudine reddi licitum.

Resp. 7. Potest insuper consuetudine induci, ut testamentum de superfluis ad causas profanas factum

Etum sit validum. Ratio. Canonici & Clerici sunt absoluti omnium reddituum Domini, & possunt de iisdem inter vivos ad quascunque causas validè disponere. Ergo dum de jure communi ita testari nequeunt, poterit hæc prohibitio legis positivæ humanæ contraria consuetudine abrogari.

Resp. 8. Potest denique consuetudine induci, ut testamentum de superfluis ad causas personas factum sit licitum. Ratio, quia obligatio non expendendi superflua in usus profanos, unice ex lege ecclesiasticâ. Ergo potest consuetudine contraria tolli, quia ipsa quocunque lex, qua inducta est, potest tolli; 2, de facto in pluribus locis

canonici & clerici de superfluis ad quascunque causas liberrimè testantur. Ergo potest talis licentia introduci, alioquin superiores ecclesiastici sine dubio reclamarent, nec paterentur tot animas gravibus peccatis illaqueari.

Corollarium, Covarruvias in cap. 7. n. 9. de testam. Azor. p. 2. l. 7. c. 9. qu. 1. Lessius lib. 2. de J. & J. cap. 19. n. 43. Zoësius ad decret. de testam. n. 7. Barbosa in collectan. incit. c. 7. de testam. n. 6. & 7. affirmant consuetudine receptum esse in Gallia & Hispania, ut quicunque clerici beneficiati de redditibus superfluis licitè testari possint. Eadem consuetudo passim obtinuit in Germania.

§. IV.

DE PAROCHIS.

SUMMARIUM.

1. Parochia unde dicatur? 2. Ecclesia Parochialis quenam sit? 3. Parochus habet jus administrandi baptismum. 4. Jus distribuendi Eucharistiam suis Parochianis. 5. Jus administrandi extremam unctionem. 6. Assistendi matrimonio. 7. Que jura competant Parocho circa officia divina? 8. Recensentur jura, que competunt Parocho circa Parochianos gubernandos. 9. Describitur Jus sepulture. 10. In quo loco extra Parochiam liceat eligere sepulturam? 11. Emolumenta,

que conferuntur per jus sepulture. 12. An jurisdictionem ordinariam habeant Parochi? 13. Ecclesia Parochiales eriguntur & constituuntur à solo Episcopo. 14. A quibus reparari debeant Ecclesia Parochiales? 15. An Patroni teneantur ad refectionem Ecclesia Parochialis concurrere? 16. Decimatores tenentur concurrere ad reparationem Ecclesia Parochialis. 17. Officium Decani ruralis. 18. An habeat jurisdictionem ordinariam?

Ecclesia